

POLÍTICA INSTITUCIONAL D'ACCÉS OBERT: ACCÉS, VISIBILITAT, IMPACTE I PRESERVACIÓ DE LA PRODUCCIÓ ACADÈMICA DE LA UPC A INTERNET

Acord núm. 171/2009 del Consell de Govern pel qual es ratifica la Política Institucional d'Accés Obert: Accés, impacte i preservació de la producció acadèmica de la UPC a Internet.

- Document aprovat per la Comissió de Recerca del Consell de Govern del dia 29 de setembre de 2009.
- Document aprovat pel Consell de Govern del dia 7 d'octubre de 2009.

DOCUMENT CG 24/10 2009

Vicerectorat de Recerca i Innovació
Barcelona, 7 d'octubre de 2009

Política institucional d'accés obert

Accés, visibilitat, impacte i preservació
de la producció acadèmica de la UPC a Internet

VR de Recerca. VR de Docència i Estudiantat
Universitat Politècnica de Catalunya. UPC
2009

Sumari:

- 1. Context**
- 2. Política institucional d'accés obert de la UPC**
- 3. Interoperabilitat de sistemes: DRAC i UPCommons**
- 4. Referències bibliogràfiques**

1. Context

1.1. La nova comunicació científica

La publicació en accés obert a Internet d'articles publicats en revistes científiques o de textos presentats en trobades d'experts (congressos, seminaris, etc.) s'està convertint en un mitjà complementari al sistema tradicional de publicació (revistes d'editorials científiques, actes de congressos, etc.).

Arxivar una còpia de les publicacions que emanen de les activitats de recerca en dipòsits oberts presenta els beneficis següents:

- Augmenta la difusió dels resultats de les recerques: més visibilitat.
- Afavoreix l'impacte de les publicacions: més cites als autors i a les publicacions.
- Incrementa la visibilitat de les institucions a què estan afiliats els autors: millor posicionament institucional.

Fins fa uns anys, la pràctica d'arxivar en dipòsits estava limitada per les polítiques de les editorials científiques. Actualment, la quasi totalitat de les editorials autoritzen l'autor a dipositar-ne una reproducció de la publicació en un dipòsit temàtic o institucional.

1.2. Declaracions sobre l'accés obert de la comunicació científica

En els darrers anys s'han elaborat moltes declaracions nacionals i internacionals a favor de l'accés obert a la comunicació científica. La UPC s'hi ha adherit i n'ha signat les més importants:

- *The Budapest Open Access Initiative (BOAI)*
- *Berlin Declaration on Open Access to Knowledge in the Sciences and Humanities*
- *Declaración de REBIUN/CRUE en apoyo del modelo de acceso abierto*
- *Acord sobre l'accés obert als fons de recerca de Catalunya del Consell Interuniversitari de Catalunya*

1.3. L'accés obert a la Comissió Europea i a les universitats europees

A Europa, tant en l'àmbit de la Comissió Europea com en el de les universitats i els centres de recerca, s'està potenciant la promoció de l'accés obert als resultats de la ciència i de la recerca d'una manera progressiva.

Centres finançadors de recerca:

- *European Research Advisory Board. Scientific publication: policy on open access.* informe que demana que els resultats de la recerca finançada amb fons públics siguin de lliure accés en un termini breu.
- *Petition for guaranteed public access to publicly-funded research results,* petició signada pels organismes DEFF, JISC, SPARC i SURF, a la qual es van sumar diverses conferències de rectors europeus (Itàlia, Noruega, Portugal, Finlàndia, etc.) i de les agències i els instituts de recerca nacionals més importants (Wellcome Trust, Max Planck, CERN, CNRS, etc.).

Comissió Europea:

- *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council and the European Economic and Social Committee on scientific information in the digital age: access, dissemination and preservation*

Els objectius d'aquest document són assenyalar la importància de l'accés, la difusió i la preservació de la informació científica, i impulsar un programa d'actuacions en relació amb la informació científica.

European Research Council:

- *ERC Scientific Council Guidelines for Open Access.* Document aprovat el 17 de desembre de 2007.

Associació Europea d'Universitats (EUA):

- *Recommendations from the EUA Working Group on Open Access*
 - L'EUA va crear el 2007 un grup de treball dedicat a l'accés obert que ha aprovat un seguit de recomanacions per afavorir la difusió en obert dels continguts que provenen de la recerca científica i acadèmica (creació de dipòsits digitals, incentivació del dipòsit dels resultats de la recerca, conscienciació de la importància de l'accés obert, etc.).
 - Aquestes recomanacions van ser aprovades en el plenari de l'EUA que es va celebrar a **Barcelona del 27 al 29 de març de 2008**. Fa recomanacions en tres àmbits: als rectors de cada universitat membre de l'associació, a les conferències de rectors de cada estat i a la mateixa EUA.

- **Als rectors i a les universitats se'ls recomana que tinguin polítiques i estratègies actives per aconseguir que la producció científica de les institucions universitàries sigui accessible de manera oberta mitjançant un dipòsit institucional propi** o participant en dipòsits temàtics internacionals, seguint les pautes de la xarxa europea de dipòsits científics **DRIVER**.
- A les conferències de rectors se'ls recomana que treballin amb les agències finançadores de la recerca i amb els governs per implementar el requisit de l'autoarxiu a un dipòsit, és a dir, fent d'accés obert aquelles publicacions emanades de la recerca pagada amb fons públics.
- Finalment, a la mateixa EUA se li recomana que actuï per fer que la recerca finançada per la Unió Europea tingui també un mandat d'autoarxiu en algun dipòsit.

Quant a les **convocatòries competitives**, aquestes ja han començat a incloure com a requisit per al finançament de projectes que es faciliti l'accés obert dels resultats de les recerques finançades, principalment els articles de revista. És el cas d'alguns dels **projectes de recerca del 7è programa marc de la Unió Europea**.

1.4. Futura Llei de la ciència i la tecnologia

A l'esborrany de l'avantprojecte de **Ley de la Ciencia y la Tecnología**, promoguda pel Ministeri de Ciència i Innovació, també es contempla d'una manera significativa l'impuls de l'accés obert

CAPÍTULO III. Difusión de resultados y cultura científica y tecnológica. Artículo 33. Publicación en acceso abierto.

1. Los agentes del Sistema Español de Ciencia y Tecnología impulsarán el desarrollo de repositorios, propios o compartidos, de acceso abierto a las publicaciones de su personal de investigación.

2. Los investigadores cuya actividad investigadora esté financiada con fondos de los Presupuestos Generales del Estado harán pública una versión digital de la versión final de los contenidos que les hayan sido aceptados para publicación en publicaciones de investigación seriadadas o periódicas, tan pronto como resulte posible, pero no más tarde de seis meses después de la fecha oficial de publicación.

3. La versión electrónica se hará pública en repositorios de acceso abierto reconocidos en el campo de conocimiento en el que se ha desarrollado la investigación o en repositorios de acceso abierto institucionales.

4. La versión electrónica pública podrá ser empleada por las Administraciones Públicas, en sus procesos de evaluación.

1.5. Consell Interuniversitari de Catalunya (CIC). Comissió General de Política Universitària. Subcomissió Promotora de Mesures Afavoridores de l'Accés Obert

A la reunió del Consell Interuniversitari de Catalunya (CIC) de l'11 de juny de 2009 es van presentar els treballs realitzats per la Subcomissió Promotora de Mesures Afavoridores de l'Accés Obert.

L'objectiu d'aquestes mesures, acordades per tots els rectors i rectores de les universitats catalanes, va ser promoure l'accés obert a Internet de la producció científica resultat dels projectes finançats amb fons públics de la Generalitat de Catalunya mitjançant dipòsits (servidors) oberts.

El resum de les propostes aprovades per al període 2009-2011 és el següent:

- Elaborar l'acord de mesures afavoridores de l'accés obert.
- Realitzar una jornada de difusió i debat de l'accés obert.
- Introduir el mandat de l'accés obert a les convocatòries públiques.
- Dur a terme accions de comunicació i difusió a les universitats.
- **Realitzar, aprovar i implementar els mandats institucionals per part de les universitats.**
- Fer extensiu el mandat als centres de recerca.
- Elaborar i implementar mesures de discriminació positiva.
- Fer extensiu el mandat a hospitals.
- Altres mesures.

1.5 Open Access and Institutional Repositories with EPrints

Es poden consultar altres Polítiques institucionals d'Accés Obert aprovades i en vigor per institucions acadèmiques i universitàries del món a :

<http://www.eprints.org/openaccess/policysignup/>

2. Política institucional d'accés obert de la UPC

Davant d'aquest context nacional i internacional i seguint les declaracions abans esmentades i signades per la UPC, i davant les oportunitats que ofereix Internet per incrementar la visibilitat, l'impacte i el reconeixement de la producció acadèmica dels autors i de la mateixa institució:

- **La UPC promou l'accés obert a Internet a les publicacions acadèmiques, científiques i tècniques realitzades pel seu professorat, personal investigador i estudiantat.**
- **La UPC recomana als seus autors que publiquin els resultats de la seva activitat acadèmica en revistes científiques d'accés obert (o que permetin als autors dipositar-ne una còpia en dipòsits oberts) i/o en dipòsits oberts d'informació reconeguts dins la comunitat científica.**
- **La UPC demana al seu professorat i personal investigador que dipositi les publicacions acadèmiques: articles de revistes, textos publicats en congressos i documents científico-tècnics (reports) en el Dipòsit Institucional UPCommons (<http://upcommons.upc.edu/>).**
- **La UPC es compromet a incrementar la visibilitat i la interoperabilitat de les publicacions dipositades en el Dipòsit institucional UPCommons mitjançant: L'estàndard internacional de metadades Dublin Core, el Protocol OAI-PMH (Open Archives Initiative – Protocol for Metadata Harvesting), l'Identificador URN Handle i les llicències d'accés obert Creative Commons.**
- **La UPC vetllarà pels drets d'autor, propietat intel·lectual i el dret de confidencialitat de les publicacions dipositades en el Dipòsit Institucional UPCommons.**
- **La UPC preservarà, assegurarà i mantindrà l'accés perpetu a les publicacions de la producció científica allotjades en el Dipòsit Institucional UPCommons.**

3. Interoperabilitat de sistemes: DRAC i UPCommons

- El professorat i personal investigador de la UPC podrà des de DRAC autoarxivar (afegir l'arxiu del document) les seves publicacions acadèmiques al Dipòsit institucional UPCommons, especialment:
 - a) Articles de revistes
 - b) Textos publicats en congressos
 - c) Documents científic-tècnics (reports)
- En els casos a) i b) l'autor podrà optar per arxivar:
 - **Postprint (published version).** PDF ja publicat a la revista (amb *peer review*) (és la versió publicada de l'editor) i/o **URL oficial de la publicació.**
 - **Postprint (autor's final draft).** Document revisat enviat per l'autor, abans de la publicació de la revista (amb *peer review*). (és la darrera versió enviada per l'autor a l'editor abans de ser publicada).
- El Servei de Biblioteques i Documentació vetllarà per la normalització i la qualitat de les referències bibliogràfiques introduïdes a DRAC pels autors i farà visibles les publicacions en text complet a Internet des de UPCommons, **exceptuant els casos en què això no sigui possible per temes de confidencialitat i/o drets de propietat industrial i intel·lectual.**
- Queden exclosos de visibilitat a Internet en text complet aquells documents que no es poden comunicar públicament pels següents motius:
 - Documents que no han estat autoritzats pels corresponents editors o altres titulars dels drets d'explotació.
 - Documents que són objecte d'acords de confidencialitat i/o que contenen informació adjunta confidencial.
 - Documents divulgatius d'activitats de recerca desenvolupades a la Universitat, la difusió dels quals pot afectar la propietat industrial de la UPC (documents descriptius d'invençions que poden desembocar en una patent, etc.).
- En aquests casos, només es podrà visualitzar a UPCommons la referència bibliogràfica dels documents, els quals, s'oferiran en accés obert a posteriori únicament quan això sigui possible:
 - S'hagi obtingut l'autorització dels titulars dels drets d'explotació.
 - Hagi vençut el termini d'embarament establert per l'editor o la persona objecte de confidencialitat.

4. Referències bibliogràfiques

Budapest Open Access Initiative [en línia]. 2001 [Consulta: 23 setembre 2009]. Disponible a: <<http://www.soros.org/openaccess>>.

Berlin Declaration on Open Access to Knowledge in the Sciences and Humanities [en línia]. 2003 [Consulta: 23 setembre 2009]. Disponible a: <<http://oa.mpg.de/openaccess-berlin/berlindeclaration.html>>.

REBIUN. Declaración de REBIUN en apoyo del modelo de acceso abierto [en línia]. 2004 [Consulta: 23 setembre 2009]. Disponible a: <<http://oaulpgc.wordpress.com/2009/06/22/declaracion-de-rebiun-en-apoyo-del-modelo-de-acceso-abierto/>>.

Generalitat de Catalunya. Consell Interuniversitari de Catalunya. Acord sobre l'accés obert als fons de recerca de Catalunya. A: UAB. Servei de Biblioteques. *Proposta d'augment de la visibilitat de la producció científica de la UAB* [en línia]. 2008. Annex [Consulta: 23 setembre 2009]. Disponible a: http://ddd.uab.cat/pub/estudis/39648/producciocientificaUAB_a2008.pdf>

European Research Advisory Board. *Scientific publication: policy on open access* [en línia]. 2006. EURAB 06.049 [Consulta: 23 setembre 2009]. Disponible a: http://ec.europa.eu/research/eurab/pdf/eurab_scipub_report_recomm_dec06_en.pdf>

Petition for guaranteed public access to publicly-funded research results [en línia]. 2007 [Consulta: 23 setembre 2009]. Disponible a: <<http://www.ec-petition.eu/>>.

Commission of the European Communities. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council and the European Economic and Social Committee on scientific information in the digital age: access, dissemination and preservation [en línia]. 2007. COM (2007) 56 final. SEC(2007)181. [Consulta: 23 setembre 2009]. Disponible a: <http://ec.europa.eu/research/science-society/document_library/pdf_06/communication-022007_en.pdf>.

European Research Council. ERC Scientific Council Guidelines for Open Access [en línia]. 2007 [Consulta: 23 setembre 2009]. Disponible a: <http://erc.europa.eu/pdf/ScC_Guidelines_Open_Access_revised_Dec07_FINAL.pdf>.

EUA Council. Recommendations from the EUA Working Group on Open Access [en línia]. 2008 [Consulta: 23 setembre 2009]. Disponible a: <<http://www.eua.be/index.php?id=396>>.

Mejor acceso a los artículos científicos relacionados con la investigación financiada por la UE. *Europa Press releases rapid* [en línea]. 20 agosto 2008 [Consulta: 23 setembre 2009].

Disponible a:

<<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/08/1262&format=HTML&aged=0&language=ES&guiLanguage=en>>.

Borrador de anteproyecto de Ley de la ciencia y la tecnología [en línea]. 2009 [Consulta: 23 setembre 2009].

Disponible a: <https://lcyt.fecyt.es/wp-content/uploads/2009/02/borrador-cero-alcyt-11_02_09.pdf>.

Dublin Core Metadata Initiative. *DCMI metadata terms* [en línea]. 2008 [Consulta: 23 setembre 2009].

Disponible a: <<http://dublincore.org/documents/dcmi-terms/>>.

Creative Commons España. *Licencias* [en línea]. [Consulta: 23 setembre 2009].

Disponible a: <<http://creativecommons.org/choose/?lang=es>>.